

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Устименко О. С.

*кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4*

Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна

САМОВИХОВАННЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН

Розвиток української держави, як демократичної, соціальної, правової потребує підвищення рівня правосвідомості та правової культури українських громадян. Важливу роль у вищезазначеному процесі відіграє правове виховання.

Мета правового виховання, на думку Н.М. Крестовської, конкретизується через окремі його завдання, такі як: 1) засвоєння індивідами правових знань, тобто знань законодавства, своїх прав і обов'язків; 2) формування умінь і навичок правомірної поведінки; 3) підвищення авторитетності права в свідомості індивідів; 4) формування чіткої орієнтації на правомірну поведінку [1, с. 522].

Як правило, до основних форм правового виховання відносять правове навчання, правову пропаганду, правову агітацію, юридичну практику, безпосередню реалізацію права та самовиховання.

На наш погляд, саме без такої форми як самовиховання не може бути ефективною жодна з інших форм правового виховання.

Окремими аспектами самовиховання займалися такі науковці як Н.М. Крестовська, П.В. Макушев, І.В. Осика, В.О. Осташова, О.Ф. Скакун, М.М. Цимбалюк та ін.

У науково-юридичній літературі самовиховання визначають як процес, в якому взаємопов'язано проявляється весь духовний світ людини; як волевове зусилля, яке регулює увесь спосіб життя; як стан, надзвичайно насичений емоціями, у якому людина чогось пристрасно прагне, чимось азартно захоплена [2, с. 143].

Самовиховання особистості є діяльністю, яка забезпечує просування по свідомо обраній траєкторії життєвого шляху з метою досягти сформованого в свідомості ідеалу [3, с. 125].

На думку Сазонової Т.О. основними завданнями правового самовиховання є: 1) усвідомлення необхідності правового самовдосконалення, вироблення навичок критичного ставлення до своїх знань, умінь і вчинків; 2) набуття правових знань шляхом самоосвіти; 3) формування правових поглядів, переконань, установок як елементів правосвідомості та правової культури; 4) вироблення звички правомірної поведінки [4, с. 81].

Таким чином, самовиховання можна визначити як свідому активну діяльність особи, яка спрямована на удосконалення, розвиток своєї особистості, зміну своїх особистих якостей та світогляду. Крім того, на нашу думку, правове самовиховання – це активна діяльність особи, яка спрямована на здобуття нових правових знань, зміну або формування власної позиції щодо правових норм, правових поглядів, вироблення правомірного варіанту поведінки.

В.В. Ягупов виділяє основні етапи процесу самовиховання: 1) усвідомлення вихованцем вимог до своєї діяльності; 2) самопізнання, критична самооцінка вихованцем своєї діяльності та поведінки; 3) планування роботи над собою, вироблення програми та правил поведінки; 4) практична реалізація програми самовиховання із урахуванням усієї складності наступного перегляду намічених позицій; 5) самоконтроль, самооцінка та самокоригування дій і поведінки [5].

Крім того, самовиховання потребує активного усвідомлення особистістю свого «я» (самосвідомість); взаємин з навколишнім світом (світогляд); свого життєвого досвіду; самого процесу роботи над собою [2, с. 146].

Отже, самовиховання пов'язано з особистим досвідом особи та досвідом оточуючих її осіб, колег, керівництва, самоосвітою, власним аналізом правових явищ, отриманням інформації з засобів масової інформації, аналізом норм чинного законодавства та ознайомленням зі змінами, які вносяться до нормативно-правових актів тощо.

В.О. Остапова наполягає, що організацію правового самовиховання доцільно здійснювати в три етапи: створення основи для успішної роботи із самовдосконалення, що полягає в усвідомленні необхідності правового самовиховання, мотивуванні себе до такого виду діяльності; планування роботи з підвищення рівня правової культури та правосвідомості шляхом самовиховання; реалізація наміченої програми самовдосконалення з використанням усієї сукупності методів правового самовиховання [4, с. 80].

Основними принципами самовиховання є: 1) єдність виховання та самовиховання; 2) цілеспрямованість, ціннісна орієнтація виховання та самовиховання; 3) демократичність самовиховання, виховання стійкої громадської позиції та гуманістичної моралі, формування активної життєвої позиції; 4) єдність самовиховання та наукового світосприйняття; 5) активність та позитивне спрямування самовиховання; 6) єдність виховання, самовиховання та професійної діяльності [5].

Ефективними методами самовиховання, які спрямовані на самореалізацію, є самомотивування, результат якого – позитивне ставлення до процесу самореалізації; самостереження, в процесі якого розкриваються ресурсні, тобто приховані можливості; самостимулювання, коли потенційне актуалізується в конкретних діях; самомоделювання, створюється образ-ідеал «Я»; самокоректування – для більш повного розкриття внутрішніх потенціалів [6, с. 9].

Розглянувши принципи, методи, етапи самовиховання, можна дійти висновку, що самовиховання – це достатньо складний процес роботи над собою, який потребує особистих зусиль людини та плідної праці. Таким чином, головною метою та логічним продовженням самовиховання повинно бути не лише розвиток, соціалізація, вдосконалення особистих якостей однієї окремої особи, а й розвиток громадянського суспільства та підвищення рівня правосвідомості та правової культури українських громадян.

Література:

1. Крестовська Н.М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести : підручник / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.
2. Скларенко Ю. Самовиховання як фактор розвитку особистості майбутнього вчителя / Ю.Скларенко // Вісник післядипломної освіти. – 2011. – № 3. – С. 142-147 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2011_3_25.
3. Пилипенко Є.О. Самовиховання студента як критерій його професійно-педагогічної культури / Є.О. Пилипенко // Наукові записки кафедри педагогіки. – Х.: 2011. – С. 121-129.

4. Сазонова Т.О. Формування професійної готовності персоналу до реалізації проектів та їх правове самовиховання / Т.О. Сазонова, В.О. Осташова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2016. – № 17(3). – С. 78-81.

5. Ягупов В.В. Педагогіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=290.

6. Лебедєва К.О. Діалектичний взаємозв'язок професійного самовиховання і само-реалізації внутрішнього потенціалу студентів / К.О. Лебедєва // Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». – Х.: 2016. – № 52. – С. 3-11.

Якимів А. І.

студент V курсу факультету № 4

Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УЧАСНИКІВ ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Українське суспільство сьогодні знаходиться на початковому етапі становлення суспільних відносин, заснованих на принципах моралі, плюралістичної демократії та поваги до прав людини. Перед Україною стоїть завдання здійснити реформування суспільних відносин та укріпити державні інститути, сформувавши високоморальну владу, головною метою якої є служіння народу України. Такий підхід повною мірою відповідає етичним потребам суспільства, яке бажає жити в умовах політичного режиму, в основу якого покладені європейські цінності та стандарти.

Необхідно зазначити, що правова культура у суспільстві відображає певний рівень правосвідомості і законності, досконалості законодавства та юридичної практики. Вона пронизує саме право, правосвідомість, правові відносини, законність і правопорядок, законотворчу та правозастосовчу діяльність тощо, і є невід'ємним компонентом цивілізованої правової держави [1, 362]. Для законотворчості однаково важливими є всі рівні правової культури по причині їх паралельного розвитку і взаємодії: буденний (з точки зору існування громадянина в правовому полі держави, можливості оцінювати та бути активним суб'єктом впливу на його розвиток), професійний (як володіння законотворцями високим рівнем спеціального знання у сфері права, форм, методів і необхідного досвіду створення законодавства), науково-теоретичний (з позиції вироблення колективними зусиллями вчених – юристів, філософів, соціологів та інших, досвідом практичної роботи наукового знання про сутність, стратегічні напрямки розвитку та механізми державно-правового регулювання суспільних відносин, самого законотворчого процесу).

Основною метою державної політики у процесі розбудови правової держави має стати суттєве підвищення правосвідомості, правової культури громадян та суспільства в цілому, і як результат подолання явищ правового свавілля, неправомірних дій, правової безграмотності тощо. Особливого значення у цьому зв'язку набувають ефективне нормативно-правове упорядкування процесів суспільного розвитку. Необхідність вирішення цього завдання зумовлює підвищення ролі та значення правової культури, цілеспрямований вплив правових цінностей на процес трансформації суспільних відносин.